

PROF. MARIETA IORDAN PROF. FLORICA DUMITRESCU

PSIHOLOGIA

**PRIN SINTEZE
ȘI GRILE**

**PENTRU
BACALAUREAT
ȘI
ADMITERE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR**

Ediție adăugită și revizuită

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	7
CLASIFICAREA FENOMENELOR PSIHICE.....	9
PSIHICUL ȘI IPOSTAZELE LUI.....	12
<i>Grile.....</i>	<i>16</i>
SENZAȚIILE	23
<i>Grile.....</i>	<i>30</i>
PERCEPȚIILE	37
<i>Grile.....</i>	<i>43</i>
REPREZENTĂRILE	51
<i>Grile.....</i>	<i>54</i>
GÂNDIREA.....	62
<i>Grile.....</i>	<i>66</i>
MEMORIA.....	73
<i>Grile.....</i>	<i>78</i>
IMAGINAȚIA.....	86
<i>Grile.....</i>	<i>91</i>
MOTIVAȚIA.....	99
<i>Grile.....</i>	<i>103</i>
AFECTIVITATEA	111
<i>Grile.....</i>	<i>115</i>
COMUNICAREA ȘI LIMBAJUL	123
<i>Grile.....</i>	<i>127</i>
ATENȚIA	134
<i>Grile.....</i>	<i>137</i>
VOINȚA	144
<i>Grile.....</i>	<i>147</i>
STRUCTURA ȘI DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII.....	154
PERSONALITATEA	154
<i>Grile.....</i>	<i>158</i>

TEMPERAMENTUL	166
<i>Grile</i>	173
APTITUDINILE	180
<i>Grile</i>	184
CARACTERUL	192
<i>Grile</i>	195
INTELIGENȚA	202
<i>Grile</i>	205
CREATIVITATEA.....	212
<i>Grile</i>	215
RĂSPUNSURI GRILE	222
250 GRILE PENTRU ADMITERE FACULTATE.....	224
RĂSPUNSURI TEST 250 GRILE ADMITERE FACULTATE	268
BIBLIOGRAFIE.....	272

PREFAȚĂ

Prezenta lucrare, *“Psihologia prin sinteze și grile”*, autoare prof. dr. Florica Dumitrescu și prof. gr. I Marieta Iordan, are marele merit de a răspunde unei necesități de instrumente de lucru pentru elevii care doresc să se pregătească pentru examenul de bacalaureat și pentru examenul de admitere la Facultatea de Psihologie, umplând astfel un gol resimțit atât de elevi cât și de profesori.

Conținutul culegerii respectă cu fidelitate programele de bacalaureat și de admitere la facultate, reușind să acopere toată materia care trebuie pregătită de elevi asistați de profesori.

Abordarea fiecărei teme se caracterizează prin o structură clară, alcătuită din următoarele componente: 1) *un plan al temei* – bine sintetizat, cuprinzând într-un mod sintetic cele mai relevante repere de conținut, de mare folos elevilor; 2) *un set de 40 de grile* bine gândite, cu referire la principalele aspecte de conținut; 3) *răspunsuri pentru cele 40 de grile*, a căror prezență oferă un instrument de siguranță elevilor care se pregătesc după această culegere.

Conținutul învățării este abordat riguros și cu multă creativitate. Rigurozitatea este asigurată prin caracterul sintetic al “planului lecțiilor”, prezent la fiecare temă, care prezintă cele mai relevante informații care trebuie înțelese de elevi. Conținutul grilelor (itemi cu alegere multiplă) este de asemenea riguros și cu o abordare creativă.

Informațiile prezente în sintezele cu care debutează fiecare temă sunt logic și didactic organizate. Grilele elaborate pentru fiecare temă încearcă și, de cele mai multe ori, chiar reușesc să acopere cu itemi de evaluare toate informațiile relevante. Finalul lucrării conține răspunsurile corecte, oferind elevilor un feed-back imediat, confirmând reușita/nereușita rezolvării grilelor și posibilitatea corectării cu promptitudine acolo unde este cazul.

Elena Lucia Bălan,
profesor de științe socio-umane
grad didactic I

CLASIFICAREA FENOMENELOR PSIHICE

A. Clasificarea fenomenelor psihice conform psihologiei tradiționale:

I. Procese psihice

Caracteristici ale proceselor psihice:

- *au conținut informațional-reflectoriu;*
- *au o formă specifică de reflecție;*
- *dispun de mecanisme psihofiziologice de reflecție.*

Categoriile de procese psihice

1. Procese psihice cognitive

a. senzoriale: senzații, percepții, reprezentări

b. logice: gândire, memorie, imaginație

Ele formează intelectul uman, împreună cu limbajul.

2. Procese psihice reglatorii:

a. afective (emoții, sentimente, pasiuni, ș.a.)

b. volitive (voința)

II. Activități psihice

- *permit realizarea adaptării la mediu*
- *sunt constituite dintr-un șir de operații și acțiuni orientate spre realizarea unui scop*

Forme:

a. jocul

b. învățarea

c. munca

d. creația

III. Condiții care stimulează și facilitează procesele, activitățile și însușirile psihice:

- 1. Motivația**
- 2. Deprinderile**
- 3. Atenția**

IV. Însușiri psihice:

- *sunt formațiuni psihice sintetice noi, care definesc și caracterizează personalitatea;*
- *diferă de la individ la individ;*
- *sunt particularități de personalitate.*

Categorii:

- 1. Temperamentul**
- 2. Aptitudinile**
- 3. Caracterul**
- 4. Inteligența**
- 5. Creativitatea**

B. Clasificarea fenomenelor psihice conform psihologiei moderne

Mecanisme psihice:

- *concept care surprinde mai bine aspectele structural-funcționale ale fenomenelor psihice;*
- *acelerează sau încetinesc funcționarea psihicului, determină ritmuri existențiale și performanțiale diferite;*
- *se mișcă de-a lungul unui continuum cu doi poli: stabilitate, rigiditate, încremenire, versus mobilitate, dinamism, flexibilitate.*

Categorii:

I. Mecanisme psihice informațional-operaționale:

- a. de prelucrare primară a informației:* senzații, percepții, reprezentări.
- b. de prelucrare superioară a informației:* gândire, memorie, imaginație.

II. Mecanisme psihice stimulator-energizante: motivația, afectivitatea.

III. Mecanisme psihice reglatorii: comunicarea și limbajul, atenția, voința.

IV. Mecanisme psihice integratoare: personalitatea cu cele cinci laturi ale ei: temperamentul, caracterul, aptitudinile, inteligența, creativitatea.

PSIHICUL ȘI IPOSTAZELE LUI

Planul lectiei

I. Sistemul psihic uman

II. Psihicul și caracteristicile sale

III. Ipostazele psihicului și relațiile dintre ele.

I. Sistemul psihic uman – definire și caracterizare

a. Definiție: Sistemul psihic uman este un ansamblu de funcții și procese psihice senzitive, cognitive și reglatorii ce se află în interacțiune și sunt dispuse ierarhic, sistemul activând cu toate componentele lui simultan.

b. Caracteristici:

- caracterul informațional-energizant, psihicul are o natură informațională, omul trăiește într-un univers informațional, un rol semnificativ îl are modul cum este utilizată cantitatea de energie;

- caracterul interactiv-interacționist, sistemul psihic uman este un sistem dinamic, elementele sistemului capătă sens numai în procesul interacțiunii;

- caracterul ambilateral orientat (orientare dublă), asimilează informații atât din interior cât și din exterior;

- caracterul evolutiv, funcționarea și interacțiunea proceselor de creștere, maturizare, dezvoltare au ca rezultat consolidarea unor structuri psihocomportamentale din ce în ce mai evolute;

- caracterul antiredundant, sunt eliminate informațiile care și-au pierdut utilitatea sau care dezorganizează sistemul;

- caracter adaptativ, funcții de reglare, autoreglare și autoorganizare.

II. Psihicul și caracteristicile sale

a. Definiție: Psihicul este o formă specifică de reacție a organismului la solicitările mediului cu scopul adaptării la acesta.

b. Caracteristici

- Psihicul este expresie a vieții de relație;
- Psihicul este o funcție a creierului;
- Psihicul este o construcție subiectivă mentală, care se exteriorizează în comportament;
- Psihicul este condiționat și determinat social-istoric.

III. Ipostazele psihicului și relațiile dintre ele

a. Ipostazele psihicului

- **Conștientul**
- **Subconștientul**
- **Inconștientul**

1. Conștiința este o formă supremă de psihic prin care se realizează integrarea subiectiv-activă a tuturor fenomenelor vieții psihice și care permite adaptarea continuă a individului la mediu.

Caracteristici

- **procesare cu știință**: presupune includerea particularului în general și identificarea generalului în particular;
- **procesare cu scop**: activism crescut al subiectului, autonomia lui relativă în acord cu influențele mediului;
- **procesare anticipativă**: conștiința este o re-producere anticipativă a realității, diferită de animale;
- **procesare planificată**: fragmentarea activității în elemente și stabilirea succesiunii desfășurării și realizării lor;
- **procesare transformativă**: omul nu reproduce realitatea în sine doar pentru a o re-produce, ci cu scopul de a o modifica, schimba, adapta la nevoile sale.

În activitatea psihocomportamentală, conștiința îndeplinește un rol de conducător și ocupă un loc dominant.

Funcțiile conștiinței

- *Informațional-cognitivă*
- *Finalistă*
- *Anticipativ-predictivă*
- *Reglatoare*
- *Creativă*

2. Subconștientul este un nivel al psihicului care cuprinde toate actele care au fost cândva conștiente, dar care în prezent se desfășoară în afara controlului conștient (amintiri, automatisme, ticuri). El poate fi considerat o “conștiință implicită” deoarece are anumite grade de transparență.

Rolul subconștientului este de a media trecerile de la inconștient spre conștient și invers.

3. Inconștientul este nivelul primar, bazal, de profunzime a organizării psihicului care, deși aconștient, influențează psihismul.

Unii autori, inclusiv *Freud*, au definit inconștientul într-o *manieră restrictivă și exclusivistă*: rezervorul tendințelor înfrânate, înlănțuite, refulate, frustrate, cel care explică lapsusurile, pseudoamneziile, actele ratate, visele etc.

Alții îl definesc într-o *manieră negativă*: haos, irațional, pulsioni oarbe, cu efecte dezorganizatoare și inhibitive asupra vieții psihice.

Psihologia contemporană îl definește într-o manieră extensiv-pozitivă ca formațiune ce cuprinde tendințele ascunse, conflictele emoționale generate de resorturile intime ale personalității.

Formele inconștientului

- *Inconștientul individual*: concentrat pe experiența individuală (Freud).

- *Inconștientul colectiv*: cuprinde ansamblul tendințelor, trăsăturilor și tipurilor comportamentale ancestrale (arhetipuri) transmise de la o generație la alta.

Rolul inconștientului

- de energizare și dinamizare a întregii vieți psihice;
- de facilitare a întregului sistem creator;
- de asigurare a unității Eului.

b. Tipuri de relații între conștient și inconștient

- *Relații circulare* dintre conștient și inconștient: constau în faptul că oricare dintre conținuturile conștientului trece în inconștient, pentru ca în urma germinației să treacă din nou, nu neapărat toate, în conștient.

- *Relații de integrare și dominare* a inconștientului de către conștient: conștientul tinde prin acțiunile sale să înțeleagă, să stăpânească și să domine inconștientul.

- *Relații de dominare a conștientului de către inconștient*, relații care apar în stările de afect sau în stările propriu-zis patologice, inconștientul fiind principalul reglator al conduitei.

- *Relații de echilibrare* dintre conștient și inconștient : presupun realizarea unui ușor balans între stările conștiente și cele inconștiente. Este vorba despre acele stări psihice în cadrul cărora individul nu este nici total conștient, dar nici total inconștient (stările de ațipire, reverie, somnolență).

În dinamica vitală a conștientului și inconștientului, principalul sistem de referință rămâne conștiința, deoarece prin intermediul ei omul reproduce realitatea așa cum este ea și numai în virtutea acestui fapt el își poate regla corespunzător conduita.

GRILE

- 1. Sistemul psihic uman este:**
 - a. un sistem informațional;
 - b. un sistem energetic;
 - c. un sistem evolutiv;
 - d. a, b și c.

- 2. Caracteristica esențială a sistemului psihic uman este:**
 - a. caracterul interactiv;
 - b. caracterul hipercomplex;
 - c. caracterul procesual;
 - d. caracterul mijlocit.

- 3. Hipercomplexitatea sistemului psihic uman are la bază:**
 - a. adaptarea la mediu;
 - b. complexitatea creierului uman;
 - c. modalități energetice și bioenergetice;
 - d. numai dispozitive antiredundante.

- 4. Sistemul psihic uman este un sistem informațional deoarece:**
 - a. se formează pe baza unor procese complexe de autoorganizare și autoprogramare;
 - b. în urma unui proces de codificare-decodificare se ajunge la un model de o complexitate supremă al întregului organism;
 - c. este un ansamblu de funcții și procese psihice senzoriale;
 - d. este un sistem închis care asigură reglarea și echilibrul.

- 5. Evoluția sistemului psihic uman trebuie să aibă în vedere:**
 - a. selecția stimulilor cu care vine în contact;
 - b. faptul că este un sistem deschis cu privire la schimburile energetice și informaționale cu mediu;
 - c. este un sistem închis cu privire numai la echilibrul sistemului;
 - d. este un sistem închis cu privire numai la reglarea sistemului.

- 6. Care dintre următoarele funcții exprimă caracterul adaptativ al sistemului psihic uman?**
 - a. funcția anticipativă;
 - b. funcția de reglare și autoreglare;

- c. funcția cognitivă;
- d. funcția finalistă.

7. Schema sistemului psihic uman cuprinde:

- a. procesele psihice cognitive, afective și volitive;
- b. însușirile psihice;
- c. procesele psihice, activitățile psihice și însușirile psihice;
- d. procesele psihice cognitive și de reglaj superior.

8. Care dintre următoarele caracteristici nu pot fi atribuite psihicului?

- a. este o expresie a vieții de relație;
- b. este condiționat și determinat de factori social-istorici;
- c. apare atât în stare latentă cât și manifestă;
- d. este o modalitate prin care omul există numai ca ființă biologică.

9. Identificați enunțul fals:

- a. psihicul este o formă superioară a cunoașterii senzoriale;
- b. cu ajutorul psihicului omul cunoaște, acționează și se conduce după valori și norme sociale;
- c. psihicul se formează și se dezvoltă prin intermediul relațiilor interpersonale;
- d. psihicul este o formă de reacție a organismului la solicitările mediului cu scopul adaptării la acesta.

10. Diferența dintre procesele psihice și însușirile psihice constă în faptul că:

- a. procesele psihice dispun de mecanisme biologice ale realității, iar însușirile psihice sunt sintetice și instabile;
- b. procesele psihice sunt formate din fenomene psihice și activități psihice, iar însușirile psihice au un conținut informațional reflectoriu;
- c. procesele psihice au un conținut informațional reflectoriu, iar însușirile psihice sunt mecanisme psihice, sintetice, globale, stabile și caracteristice omului;
- d. însușirile psihice sunt condiții facilitatoare, pe când procesele psihice nu se exprimă într-o formă reflectorie.

11. Determinismul psihicului uman este:

- a. de natură substanțială;
- b. de natură biologică;
- c. preponderent cultural;
- d. preponderent social-cultural.

12. Psihicul uman este un sistem:

- a. închis;
- b. static;
- c. dinamic;
- d. dinamic-evolutiv.

13. Evoluția psihicului este dependentă de:

- a. structura celulară internă a creierului;
- b. adaptarea la condițiile și solicitările mediului înconjurător;
- c. activitatea reflexă a creierului;
- d. cauzele din exterior.

14. Nivelurile psihicului sunt:

- a. conștientul, subconștientul și inconștientul;
- b. sinele, conștientul și eul;
- c. subconștientul, preconștientul și superegoul;
- d. inconștientul, conștientul și pulsionile.

15. Printre componentele activității psihice se enumeră:

- a. automatismele;
- b. ideile;
- c. trebuințele;
- d. acțiunile.

16. Un rol important în realizarea conștiinței îl au:

- a. analizatorii;
- b. funcțiile și procesele psihice;
- c. caracterul necreator al reflectării conștiente;
- d. pulsionile.

17. Datorită conștiinței, omul este capabil:

- a. să înțeleagă și să explice sensul și semnificația obiectelor care îl înconjoară;
- b. să nu se adapteze la necesitățile sale;
- c. să se izoleze de lume;
- d. să desfășoare activități fără a specifica scopul activității respective.

18. Reprezintă conținuturi ale inconștientului:

- a. scopul, pulsionile, amintirile;
- b. trebuințele, visele, automatismele;
- c. tendințele ascunse, pulsionile, deprinderile;
- d. tendințe, pulsioni, trebuințe.

- 19. În concepția psihologului german W.M.Wundt, conștiința este:**
- un ansamblu de funcții și procese psihice;
 - rezervorul unde se conservă amintirile și deprinderile;
 - o sinteză creatoare de procese psihice care prin ele însele nu sunt conștiente, dar contribuie la conștiință;
 - specifică numai omului.
- 20. Expresia “Memoria stă la baza conștiinței” aparține lui:**
- A. Cosmovici;
 - S. Freud;
 - H. Bergson;
 - P.P. Neveanu.
- 21. Conștiința reflexivă are o structură:**
- logico-verbală;
 - analitică;
 - sintetică;
 - operator-concretă.
- 22. Câmpul de conștiință presupune:**
- suprapunerea peste câmpul semantic a unui câmp perceptiv;
 - suprapunerea peste câmpul perceptiv a unui câmp semantic;
 - un efort involuntar;
 - numai dimensiuni emoționale.
- 23. Funcția informațional-cognitivă a conștiinței constă în:**
- presupuneri ale omului în legătură cu desfășurarea evenimentelor;
 - stabilirea raporturilor optime între motive, scopuri, mijloace;
 - constituirea noțiunilor, cunoștințelor, operațiilor, prin care omul își determină atitudinea și poziția;
 - elaborarea în minte a proiectelor, programelor, planurilor de transformare a realității.
- 24. După psihologul A. Cosmovici, conștiința reflexivă, conștiința de sine reprezintă:**
- conștiința față de ceva;
 - conștiința clară a unui eu responsabil de actele sale;
 - numai un act de înțelegere;
 - o formă de conștiință implicită, primitivă.

25. Conștiința obiectelor, conștiința de sine, conștiința altuia și conștiința de grup sunt forme ale conștiinței:

- a. individuală;
- b. socială;
- c. biologică;
- d. individuală și socială.

26. Care dintre următoarele activități intră în funcția creativă a conștiinței?

- a. planificarea;
- b. scopul;
- c. elaborarea de idei noi, originale;
- d. anticiparea.

27. Subconștientul reprezintă:

- a. nivelul primar al organizării psihicului, structurat pe baza trebuințelor biologice înnăscute și a mecanismelor reflexe de satisfacere a lor;
- b. nivelul psihicului care nu are o organizare rațională;
- c. o formațiune psihică ce cuprinde tendințele ascunse;
- d. nivelul psihicului ce cuprinde actele care au fost cândva conștiente, dar care în prezent se desfășoară în afara controlului conștient.

28. P. Janet concepea subconștientul ca:

- a. o conștiință implicită;
- b. o cerebrație latentă;
- c. locul senzațiilor și percepțiilor noastre, realitatea subiectivă a acestora;
- d. o conștiință inferioară care coexistă cu cea centrală.

29. Rolul subconștientului este:

- a. de a media trecerile de la inconștient spre conștient și invers;
- b. de a media trecerile numai de la conștient la inconștient;
- c. unul pozitiv, deoarece nu dinamizează viața psihică;
- d. de a procesa informațiile acumulate pe calea simțurilor.

30. Punctul de vedere conform căruia subconștientul este “conștiință implicită” aparține:

- a. psihologului francez Th. Ribod;
- b. psihologului austriac S. Freud;